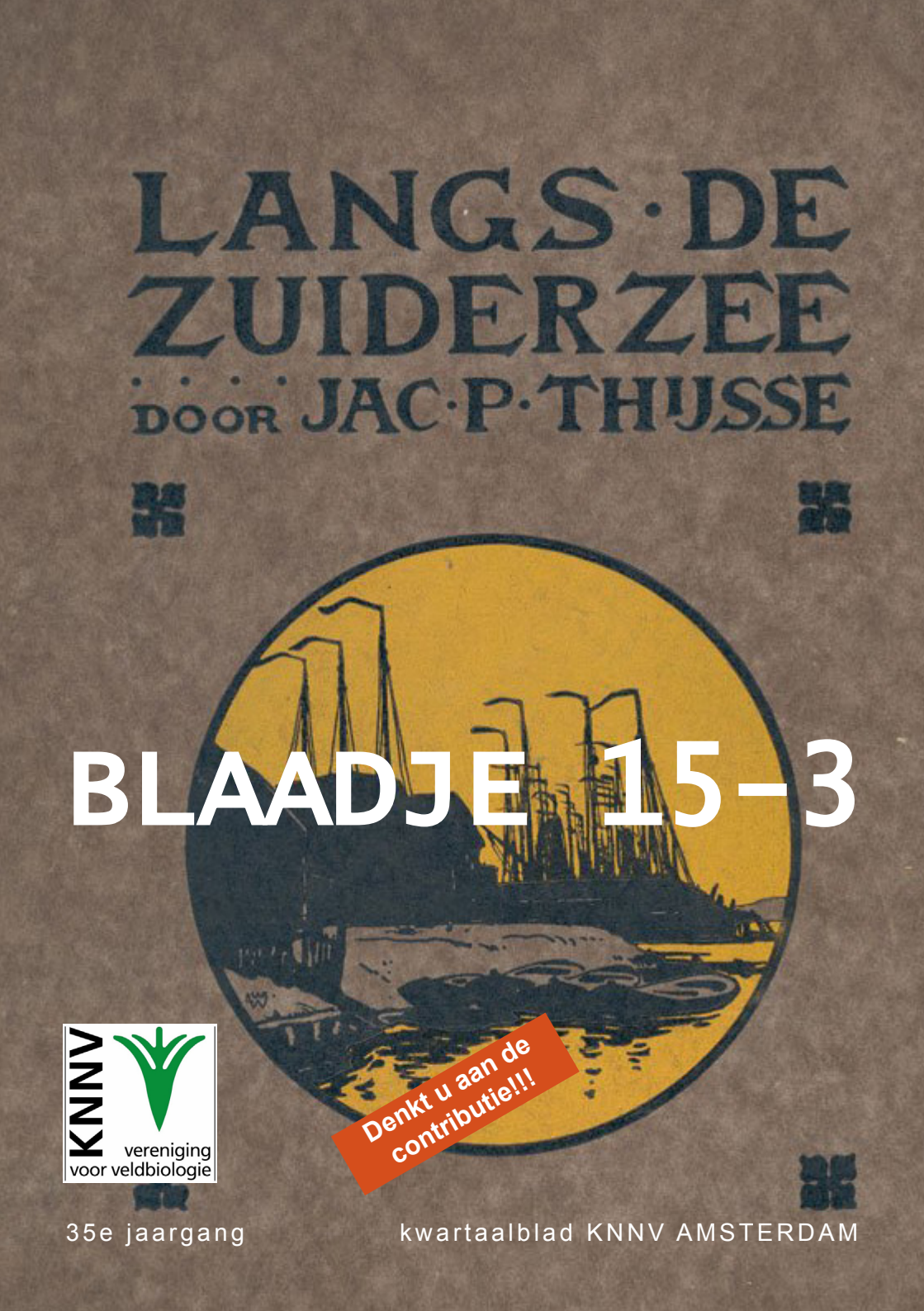

BLAADJE 15-3

Denkt u aan de contributie!!!

KNNV vereniging voor veldbiologie

35e jaargang

kwartaalblad KNNV AMSTERDAM

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
Afdeling Amsterdam

BESTUUR

Voorzitter (a.i.)
Jan Timmer, Entrepotdok 32b
1018AD Amsterdam. Tel . 020-6274332
e-mail: voorzitter@amsterdam.knnv.nl

Secretaris (a.i.)
Arend Wakker Azartplein 195 1019 PC
Amsterdam, tel. 020-4191412
e-mail: secretaris@amsterdam.knnv.nl

Penningmeester (a.i.)
Paul van Deursen, Wittenburgerkade 74
1018LK Amsterdam, tel 020-6855047,
mobiel 06-23165799
e-mail: penningmeester@amsterdam.
knnv.nl

Natuurbeschermingssecretaris
Jan Timmer, Entrepotdok 32b
1018AD Amsterdam. Tel . 020-6274332
e-mail: jan.timmer@oriolus.nl

Aspirant-bestuurslid
Gert Blankers Jan Nautahof 70 1106 ZD
Amsterdam, tel. 020-6970529, mobiel
06-83235781
e-mail: gertblankers@xs4all.nl

Webmaster
Geert Timmermans, Pasteurstraat 17
1097 ER Amsterdam, tel.06 41821601
e-mail: webmaster@amsterdam.knnv.nl

Lidmaatschap
Ledenadministratie en Nieuwsbrief
Paul van Deursen, Wittenburgerkade 74
1018LK Amsterdam, tel. 020-6855047,
mobiel 06-23165799
e-mail: ledenadministratie@amsterdam.
knnv.nl

Contributies:
leden: € 32,50; huisgenootleden: €12,50
jeugdleden: € 17,50 (per jaar; inclusief
abonnement 'Natura')
Aanmelding nieuwe leden:
door het opsturen van de bon achterin
"BLAADJE" of via de website

Opzegging Lidmaatschap:
vóór 01-11-2015 schriftelijk of per e-mail
bij de ledenadministratie KNNV A'dam

Financiën
IBAN No: NL91 INGB 0003506096, t.n.v.
KNNV-Amsterdam

www.knnv.nl/amsterdam

REDACTIE BLAADJE
Tobias Woldendorp, Roetersstraat 8-2
1018 WC Amsterdam, tel. 020-6278485,
mobiel 06-52143646
Rob van Dijk Eerste Lindendwarsstraat 20
1015 LG Amsterdam, tel. 020 6816546
Kopijadres tekst: t_woldendorp@kpnplanet.nl
Kopijadres afbeeldingen: info@dijkenco.nl

Sluitingsdatum:
Blaadje 1: 15 januari 2015
Blaadje 2: 15 april 2015
Blaadje 3: 1 juli 2015
Blaadje 4: 15 oktober 2015

Coördinator werkgroepen
Chris van Haagen
e-mail": cglmvh@hotmail.com
tel. 020-6374927 - 06-31088448
Wim Nierop
e-mail: wnierop@chello.nl
tel. 020-6931297 - 06-24743830

Lezingen- en excursie programma (a.i.)
Hein Koningen en Geert Timmermans Teksten over lezingen, cursussen en excursie tot nader order, 2 weken voor sluitingstijd inleveren bij Geert Timmermans Pasteurstraat 17
1097 ER Amsterdam, tel.020-6630237
e-mail: webmaster@amsterdam.knnv.nl

Kantine DNO
Riet Vogel, tel. 020-6947950
Plantenwerkgroep
Peter Wetzels, tel. 020-69 28 352
Paddenstoelenwerkgroep
Christiane Baethcke, tel. 06-13580780
Insectenwerkgroep
Badda Beijne-Nierop tel. 020 69 31 297
Werkgroep Vissen, Amfibieën & Reptielen
Geert Timmermans, tel. 06 41821601
Muurplantenwerkgroep
Valentijn ten Hoopen, tel. 06 24764007

Inhoud

Uit het bestuur	4
Redactioneel	5
Erratum	6
In memoriam	6
Terug naar het Kennemermeer	7
Dag van het park - Paddenstoelenexcursie in het Flevopark	10
Van de Ledenadministratie/penningmeester a.i.	11
Vroege vogels	11
Strategisch beheer (en een nieuwe werkgroep in oprichting)	14
Met rekkelijken en preciezen naar de Langstraat	17
Excursie- en lezingenprogramma KNNV- afdeling Amsterdam 3e kwartaal en 4e kwartaal 2015	21
Vooraankondiging Güzelçamli	30

Omslag: Jac. P. Thijssejaar; kaft Langs de Zuiderzee

Uit het bestuur

Afgelopen tijd is het voor het bestuur nogal een drukke periode geweest. Arend, Christiane, Gert en Paul hebben kennis gemaakt met de nieuwe directrice van DNO. Naar verluid is de kennismaking bijzonder plezierig verlopen en wordt het beleid van haar voorgangster voorlopig ongewijzigd voortgezet. Uiteraard zijn wij hier bijzonder blij mee.

10 oktober a.s. is er een bijzondere algemene ledenvergadering waarin Christiane Baethcke gekozen kan worden tot lid van het bestuur. Christiane draait al een aantal maanden mee en heeft veel ervaring met het besturen van vrijwilligersorganisaties. Gert Blankers verhuist naar Groningen en ziet af van verkiezing tot bestuurslid.

Met betrekking tot de samenwerking met de IVN, heeft Arend helaas erg weinig respons gekregen op zijn pogingen om een gezamenlijk excursieprogramma samen te stellen. Hierdoor is een en ander niet zo voortvarend gelopen als we gehoopt hadden. We gaan het allemaal evalueren en er later dit jaar mee verder. Verheugend nieuws is dat het er naar uitziet dat we een nieuwe werkgroep rijker zijn. De werkgroep Spoorzicht in Diemen denkt erover zich als natuurbeheergroep aan te sluiten als KNNV werkgroep. Wij zouden dit bijzonder verwelkomen. Binnen de werkgroep Spoorzicht is heel veel kennis in (praktisch) natuurbeheer aanwezig. Elders in Blaadje vindt u hierover meer informatie in een artikel van Jan-Willem Wertwijn.

Christiane Baethcke is al goed op weg met het vernieuwen van de website. Het is de bedoeling dat de nieuwe site wordt gebouwd middels het systeem dat landelijk door KNNV en IVN gebruikt wordt. Een van de voordelen hiervan is, dat onze activiteiten veel breder aangekondigd worden. Ook gaan de kosten omlaag. Hoewel wij hier waarschijnlijk niet direct wat van zullen merken. Christiane neemt dit over van Geert, die de huidige website heeft gebouwd en deze tot nu toe onderhoudt. Geert wordt uiteraard heel hartelijk bedankt voor het opzetten en jarenlang onderhouden van de website.

Verder ligt het in de bedoeling om volgend voorjaar vogel/planten reis naar het Turkse dorpje Güzelçamlı te maken. Christiane en Jan organiseren dit. Een voor-aankondiging kunt u ook in deze editie van Blaadje vinden.

Veel tijd is inmiddels gestoken in de nalatenschap van Ger van Zanen. Ger heeft het nodige nagelaten aan de KNNV, iets waar we natuurlijk heel blij mee zijn. Helaas is het testament niet eenduidig. Dit heeft ertoe geleid dat wij momenteel met een aantal partijen, waaronder het landelijk bestuur, in gesprek zijn hoe we zijn nalatenschap het best tot zijn recht kunnen laten komen.

Omdat Gert naar Groningen verhuist zijn we dus wederom op zoek naar uitbreiding van het bestuur. Mocht u zich geroepen voelen, laat het ons weten.
Tot slot iedereen nog een heel goede (na)zomer toegewenst.

Jan Timmer

Redactioneel

Het balkon staat ook deze keer bij het redactioneel schijven even in de schijnwerpers. Voor het vierde jaar op rij mag ik er immers van vrouwe Natura Magistra niet op zitten. En omdat ik me tijdelijk, voor de zomer gecommitteerd heb aan vijf dagen ploeteren voor een niet nader genoemd stadsdeel is dit balkon meer dan voorheen, heel belangrijk voor mij.

Gelukkig had ik de sleutel van een roeiboot in het Naardermeer en hadden mederedacteur en Jordaanbewoner Rob en ik het afgelopen voorjaar deze plasdraszone als balkon. Maar het vogelseizoen is (eigenlijk) voorbij en nu kijk ik op 60 cm afstand naar mijn oerwoud en zie koolwitje, bosblauwtje, nymphen van het zonnekoekje, zoals wij in Twente het lieveheersbeestje zo fraai noemen, twee soorten, want twee kleuren zweefvlieg, wesp, een bijensoort, zwarte mier en springspin (minicircus in town)! Voordat ik om 08.00 uur begin met werken zit ik even aan de bosrand in mijn straat. Vanochtend 15 juli zwermen de vliegende mieren massaal uit. En krijsen de meeuwen hysterisch en verwelkomen hun feestmaal. En dat allemaal in mijn straat, een straat, die ook een bevogeld ooievaarsnest heeft, waarvan het spannend blijft of dit net als in Frankendael en Vondelpark ook levensvatbare jongen voortbrengt.

Het is sowieso spannend hoe de wereld het er deze zomer van af brengt. Ik bespeur paralellen met de voortdurende instabiliteit van Griekenland ("Nee is eigenlijk ja"): de ene keer, eind juni is het 33 graden in de schaduw, dan brengt begin juli ineens nachtvorst. Misschien dat het bioritme van Europa deze ellendige verschuivingen in de natuur met zich meebrengt.

De wereld is de wereld niet meer. Maar De KNNV blijft gewoon lekker zichzelf: met een Fris Blaadje vol beschouwingen en nieuwe uitdagingen en ja, ook nog wat verder terugkijken op het heengaan van erelid Ger van Zanen, want memoreren mag niet tot een enkel Blaadje beperkt blijven. En dat we avondkleding moeten meenemen op een nazomer-excursie is ook typisch des KNNV: altijd stijlvol!

Tobias Woldendorp

Erratum

Bij het excursieverslag van de Hortus Bulborum in Limmen in Blaadje 2 is de foto van de lage tulp Kaufmanniana "Ice Stick" ten onrechte aan Frans van der Feen toegeschreven.
Deze prachtige foto met de tulpen op de voorgrond en ons op de achtergrond is echter van de hand van Hanneke Waller!

Frans van der Feen

In memoriam

De redactie ontving een warme afscheidsgroet van Andrina Boelaars aan Ger van Zanen. Zij vraagt graag aandacht voor twee quotes uit het gedicht, twee quotes, die Ger zo hebben gekenmerkt: Onvermoeibare en ontelbaarheid.
Zij brengt graag in herinnering het gedicht Piedra uit de Annus Mirabilis (Jaar der wonderen) van Saint-Remy Alborada)

Piedra
In het begin schiep dank en dauw de dag.
En elke lente-en zomermorgen klinkt opnieuw
Het sidderende lied
Aan de onvermoeibare leeuwerik
In de blauwe nevels;
De ruimte komt tot zichzelf,
Sprakeloos van vervulling.
Het riet schud de slap van zich af,
Het gras schittert en heupwiegt van vreugde,
met duizend doornen verkondigen de gloeiende rozen liefdes ontelbaarheid

Terug naar het Kennemermeer

Al een aantal zomers gaat één van de excursies naar het Kennemermeer van IJmuiden, omdat we er telkens weer die overweldigend rijke bloementuin willen zien. Arend Wakker merkte zelfs op dat je er eigenlijk om de 14 dagen heen zou moeten om de ontwikkeling in ogenschouw te nemen. We waren er in ieder geval 18 juli 2015.

Eerst leidde Hein Koningen ons weer over de boulevard langs de jachthaven. Als oud-secretaris gewend aan de handeling, telde Lida de excursiegangers: 13
Eerste plant, die we hier zien is weer de forse Duinaveruit. Er groeit ook Zandkool, wilde rucola, pittiger dan de gewone rucola. Er bloeit Wondklaver en Sikkelklaver, herkenbaar aan het sikkelvormige vruchtje.
Er naast Bonte luzerne. In de knop zijn de bloemen vaag paarsblauw, later worden ze groenachtig en tenslotte vaak geel. Die drie stadia van kleuren zien we aan één struik. Ik schrijf dit nu wel zo snel op, maar deze determinatie kwam pas tot stand na flink bladeren in Heukel's.

Ria kwijt
Ineens vraagt Loes zich hardop af waar Ria Simon is. Ze blijkt te ontbreken en we hebben haar toch in de 'stamkroeg' op het hoekje van haar thee zien nippen. We turen met verrekijkers en Arend gaat haar zoeken. Gelukkig, nu zijn we met ons veertienen. Ria was nog even naar de wc toen het gezelschap vertrok.
We wandelen verder langs Hertshoornweegbree, Akkerhoningklaver en Rimpelroos (rimpelig blad). Mooie gedrongen donkergele Pastinaak. Ook Morgenster, klein zoals de meeste planten hier. Zeepostelein, veel Wilde peen in kleurenvariaties.
Van de Mantelanjers waar het vorig jaar in deze hoek vol mee vol zijn nog maar een paar planten over. De Nachtsilene staat er. Vlak bij de kleine pier bewonderen we de mediterrane Zeevenkel, verder Zeekool, Strandbiet (zoals hij hier groeit, zou je hem eigenlijk Taludbiet moeten noemen). De bladeren zijn eetbaar! Maar dat laten we na, want het is hier ook wel een beetje vies: veel zwerfvuil.
Tegen de muur aan groeit Kompassla.

Meer
We lopen naar de oever van het meer en zijn opgetogen over Geelhartje en Strandduizendguldenkruid. De fanatiekelingen buigen zich met loepen over het gewas en ja hoor: Fraai duizendguldenkruid staat er ook, en ook nog de Echte!
Voor wie vorig jaar niet mee was herhaal ik nog eens kenmerken van de verschil

lende soorten duizendguldenkruid, Fraai is vertakt en klein en Strand heeft geel oranjeachtig blad.
Een aantal deelnemers is al doorgelopen en treft eerst één Parnassia en dan veel meer. Het blijkt er weer vol mee te staan.
We lopen niet over een graspad, maar een tredpad van quinque flora, leert Heukels ons.
De zeldzame Armbloemige waterbies wordt aangetroffen, verder staat het hier weer vol met Moeraswespenorchissen.
Inmiddels heeft een vijftiende deelnemer, die met de auto het verzamelpunt niet had kunnen vinden, zich bij het gezelschap gevoegd.
Kon ze gelijk 'aanschuiven' voor de lunch, waar we geleund tegen een hek, boven ons Gierzwaluwen cirkelden en de Kleine karekiet zich liet horen.
Er bloeit hier ook nogal wat Bitterling (Blackstonia perfoliata), met kenmerkend doorgroeid blad.

Tenger
Jan Elfrink van de afdeling Haarlem kent dit gebied goed en leidt ons naar een Honingorchis (Herminium monorchis), met fragiele bloemetjes. Hein gaat beschermend om de plant heen staan: pas op, niet dichtbij, niet aankomen. Voordat je het weet wordt het plantje platgetrapt. Verderop ontdekken we steeds meer van deze zeldzaamheid, dus kunnen we er rustig allemaal even aan ruiken: echt de geur van honing!

Honingorchis foto Loes van der Feen

Bonte Luzerne foto Loes van der Feen

Op en langs het pad staat Tengere rus. Nog weer een heel fraai exemplaar van Standduizenguldenkruid. Het rondbladig wintergroen (Spyrola rotundifolia) wordt aangetroffen.

Plaag

Knopbies staat er (Schoenus nigricans) en Jan wijst ons Stippelzegge aan, maar daarin worden we later gecorrigeerd door de beheerder die hier vanmiddag ook rondloopt. We keken er het verkeerde plantje op aan.
Het Moeraskartelblad (vaak een lelijke plant, vindt Arend; ze zien er vaak uit als van de ratten besnuffeld) verdringt hier het riet.
Op weer een ander veld vinden we nog uitgebloeide Groenknolorchis.
We gaan langzamerhand terug en lopen langs Waterpunge en vinden slechts twee keer Zilt torkruid. We ontdekken nog de grappige Aardbeiklaver (Trifolium fragiferum).
Hein wijst nog eens opgetogen de hier ruim voorhanden Knopbies aan, maar in een gesprek met de beheerder blijkt dat hier een plaag.
Drie wandelaars gaan niet terug naar het beginpunt maar gaan over het strand naar Zandvoort lopen. De laatste plant die ik noteer is de Kleine watereppe en dan gaan wij terugfietsen door mooi weer en met wind mee. Een deel van de groep gaat nog even aanleggen bij het café op de hoek.

Frans van der Feen

Kmopbies foto Loes van der Feen

Dag van het park - Paddenstoelenexcursie in het Flevopark

Op 31 mei werd ook in Amsterdam op de Dag van het Park aandacht geschonken aan de betekenis van parken voor de stadsbewoner. De KNNV afdeling Amsterdam was een van de deelnemers en ik hield een paddenstoelenexcursie in het Flevopark. Het was een gewaagde onderneming, want na een periode van grote droogde in het voorjaar stonden er namelijk nauwelijks paddenstoelen in het hele land.
Uitgerekend op 31 mei werd slecht tot zeer slecht weer verwacht, de paddenstoelenexcursie dreigde in het water te vallen. Ondanks het slechte weer was de opkomst goed, wel veertien mensen deden aan de excursie mee. Ook het aantal van de gevonden soorten viel mee. Ik had de route op het terrein twee dagen van tevoren voorgelopen en had goed opgelet, waar n paddenstoelen stonden. Zo konden wij de Rietwimperzwam, de Roestbruine kogelzwam en de Zwerminktzwam vrij gemakkelijk vinden. Geen zeldzame soorten, maar daar ging het ook niet om. Wij kwamen al met al toch op ongeveer 20 soorten.
Gelukkig viel het weer mee tijdens de excursie . Wij hielden het het grootste gedeelte van de excursie droog. Pas op het laatste stuk naar de uitgang begon het te regenen.

Christiane Baethke

foto Paul van Deursen

Van de Ledenadministratie/penningmeester a.i.

De afgelopen maanden hebben 3 nieuwe leden zich bij onze vereniging gevoegd: Jaap Bleys ,Ton Zijp en Joyce Kieft. Coen Blaauboer komt vanuit de afdeling Hoorn onze gelederen versterken. Bij deze nogmaals een hartelijk welkom!

Helaas heeft het bestuur het bericht ontvangen van het overlijden van de Heer W. Timmer uit Amstelveen, van Mevrouw Andrina Boelaars-Bouterse en Mevrouw Romée de Vries.
Namens de vereniging heeft het bestuur onze condoleances overgebracht.

Begin juni zijn ruim 100 herinneringsnota's verzonden voor de contributie 2015. Inmiddels heeft een aantal leden de contributie overgemaakt. Nu de rest nog!

Onze geslaagde busexcursie naar de Langstraat in Brabant heeft een redelijk positief financieel resultaat opgeleverd: dankzij ons donateursschap van Groengrijs zijn de kosten van de bus gunstig. Meer informatie over Groengrijs is te vinden op de website: http://groengrijs.com/

Paul van Deursen

Vroege Vogels

Dat waren wijzelf, Tobias Woldendorp, Jan Timmer, maar vooral Frans van der Feen (die al om kwart over vier was vertrokken) zaterdag 18 april.
Nu Jan Timmer en Tobias Woldendorp in het vorige Blaadje al een tipje van de sluier hebben opgelicht, kan ik niet achterblijven om deze excursie, die u bijna allemaal gemist hebt, te verslaan:
De leuke ervaring om zo vroeg al het ochtendgloren te begroeten vorig jaar in het Amsterdamse Bos smaakte naar meer. Vanuit het nog doodstille Geuzenveld fietste ik dwars door de stad. In oud West werd het al wat drukker. De Dam werd gedomineerd door een gigantisch reuzenrad van de kermis. In de omgeving van de Damstraat was het net zo druk als overdag.
Om half vijf hoorde ik de eerste Merel zingen!

Vogels midden op straat
Bij het Muiderpoortstation, in de Celebesstraat zat een paartje Wilde eend gewoon midden op de weg. De Oosterringdijk op en daar werd het weer rustiger. Om kwart over vijf was ik over de Nesciobrug, een kwartier te vroeg dus. Kon ik

rustig even wat eten en drinken.
Een man met een blindenstok raakte net even mijn fiets. ‘Zo, al vroeg op!’
Toen ik had uitgelegd wat we gingen doen, vroeg hij of ik de Nachtegaal al gehoord had. ‘Daarom ben ik ook al zo vroeg buiten,’ zei hij.
De meeste KNNV-ers vonden deze excursie vast te vroeg. De eerste vogel die we hoorden was een Rietzanger. O.l.v. Tobias fietsten Jan Timmer en ik de Diemerzeedijk op. Direct hoorden we al een Nachtegaal en verderop nog meer.
Veelbelovend en hartstikke duidelijk liet een Blauwborst zijn zang horen. Dat geluid kon zo op de CD van Nico de Haan. De oostelijke hemel begon lichtblauw te kleuren, maar het was nog te donker om vogels te zien. Horen is ook waarnemen, maar zien vind ik toch nog altijd het leukste.
Genietend van de Nachtegalen, weer veel Winterkoningen, Zanglijsters, Fitis en Tjiftjaf peddelden we richting Vijfhoek. Daar in de buurt hoorden we de Koekoek. Tobias maakte het gebaar van ‘hoor een koekoek’, maakte een slinger en botste tegen een hekje.
Tegenover de Vijfhoek in een veenrivier stond een Grote zilverreiger.

Jungle
We gingen het ‘oerwoud’ in, met déja-vu-gedachten aan onze vogelreis in 2008 door de jungle van Suriname. Daar hoorden we meer. Hier Dodaars en Grauwe ganzen.
Jan wist Appelvinken te zitten en inderdaad kregen we die, in hoge bomen, te zien.
De zon was inmiddels boven het IJmeer opgegaan. Daar zagen we nog enkele Grote zilverreigers.
Tobias en ik gingen al vast terug, kijken of we de Cetti’s zanger konden spotten. Jan was nog in de weer met zijn opnameapparatuur.
In het riet tegenover de Vijfhoek liep een familie Fazant en we zagen er Watersnippen opvliegen. En aan het eind hoorden we niet alleen de Koekoek, maar we zagen hem ook. Prachtig gestreept!
Hadden we al de nodige Zwartkoppen gehoord, hier in de Vijfhoek zat er één vlak bij uitbundig te zingen!

Niks
En toen op naar de Blauwborsten en wellicht een Beflijster. Schijnen hier ook te zitten…
Op twee plekken hoorden we wel een Blauwborst, maar we konden hem niet in beeld krijgen.
Loes had hem hier de vorige zaterdag, toen ze een bezoek aan Betondorp com

bineerde met een tochtje door het Diemerpark, heel fraai gezien; uitgelegd waar, maar helaas pindakaas.
En vandaag ging ze naar het Schinkelbos, onderweg naar een optreden van Huismuziek in Zuid, zag ze weer een Blauwborst! Het staat dus 2-0…
We fietsten nog wat rond om een veld met Zwarte kraaien, maar er was vandaag meer te doen: Tobias en ik gingen huiswaarts.
42 km had ik op de teller staan en daar kwam 's middags nog eens 23 bij, toen ik naar de generale repetitie ging van het Vivaldiconcert van Het Amsterdams Gemengd Koor, dat we 19 april in het Muziekgebouw aan 't IJ uitvoerden.

Geduld
Jan Timmer ging nog wat langer rondkijken, wat een mooie oogst opleverde: Kneu, Tapuiten, Beflijster, Goudvink, Bruine kiekendief, Sperwer, paartje Torenvalk, IJsvogel, Baardmannetjes en ja hoor, een Blauwborst. Van die laatste twee heeft hij het bewijs op video.
Ik had het gisteren nog weer gehoord van Evert tijdens de excursie door het rietlandje in het Westerpark: les 1, vogelen is een kwestie van geduld. Je moet niet meteen verder gaan als je niks ziet. Blijf rustig wachten, dan komt er meestal wel wat leuks voorbij!
Leermoment voor volgend jaar: Iets later beginnen zou kunnen, maar iets langer blijven is aanbevelenswaardig. Toch had ik geen spijt van dit nachtelijke avontuur!

Frans van der Feen

Zwarkop foto Frans van der Feen

Strategisch beheer (en een nieuwe werkgroep in oprichting)

In mijn ogen zijn we als KNNV geen theoretische vereniging, althans niet in puristische zin. Theorie en praktijk gaan voortdurend samen, en zijn permanent in wisselwerking. Van die wisselwerking leer je het meest.

Een praktisch voorbeeld heb ik gegeven tijdens een excursie op 31 mei 2015. Het motto luidde: als je door de bomen het bos niet meer ziet, staan er teveel. Die excursie ging over het ontstaan van bos en het effect van bosbeheer op het ontstaan van zowel een andere bosgemeenschap als het effect op boszoom en bosmantel. Dat is zwaar theoretisch, tot je op de plekken gaat staan waar je het effect kunt zien (inventarisatie en monitoring), en de sfeer kunt proeven. Met een schema in de hand zijn de deelnemers alle kenmerkende plekken langs gelopen.

Natuurlijk is de vegetatie voorheen geinventariseerd, en wordt elke ingreep gevolgd (gemonitord). Een praktisch voorbeeld is de noordelijke bosrand.
De boszoom (kruidenrijke vegetatie), oftewel de padberm, wordt ieder jaar gemaaid, maar in kleine stukjes die ieder in een andere maand worden gemaaid, soms met een zeis, soms met een bosmaaier. Strooisel (van het maaien) wordt altijd verwijderd. Behalve deze winter, toen er teveel ingrepen zijn gedaan, om alles op te kunnen ruimen.
Het effect van bramen en brandnetels ook ondergronds verwijderen, zie je daar terug in de wijze waarop look-zonder-look zich daar manifesteert. In het eerste jaar maken ze heel grote bladeren, in het twee jaar zeer kleine bladeren, maar veel bloemschermen (zaad).
In een bos vind je alleen maar twee- en meerjarige planten. Dat is normaal, want er is een groot deel van het jaar te weinig licht voor een langer (eenjarig) groeiseizoen.

Alles wat je ziet is theoretisch verklaarbaar, en praktisch toonbaar. En heeft effect op elke beheermaatregel die je besluit te nemen, en omgekeerd heeft elke beheermaatregel zichtbaar resultaat, in een volgend seizoen of in een volgend jaar.
Neem zand. Zand storten betekent meer zomereiken in het elzenbos.
Neem ontwatering. Ontwatering in het groeiseizoen leidt tot meer zomereiken (drogere grond) en tot gewone essen in het bos (o.a. door mineralisatie van de veenbodem). Maar ook tot verstoringsindicatoren in de vegetatie, in

passieve zin (kensooten verdwijnen) en actieve zin (verstoringssoorten slaan massaal op).
Neem het toestaan dat de mantel en boszoom verdwijnen. In die twee zones leven de meeste diersoorten: insecten, vogels, amfibieen en reptielen. Als je boszoom en mantel verspeelt, holt de biodiversiteit achteruit.
Neem de lokatie van de takkenrillen. Deze vervangen bijna overal de bosmantel die is weggezaagd. De rillen liggen achter de boszoom. De nieuw ontstane mantel loopt naar het licht toe. En nu zie je 2 dingen gebeuren, afhankelijk van de zonrichting. In het ene geval groeit hij dus tegen de takkenril op, en in het andere geval groeit hij het bos in. Dat zijn gewoon dingen die je ziet gebeuren, en theoretisch verklaarbaar zijn. Het zien is pure beleving, maar je ziet het pas als iemand je de ogen ervoor opent.

Theorie en praktijk gaan voortdurend samen, en zijn permanent in wisselwerking. Van die wisselwerking leer je het meest, als KNNV-lid.

Beheer is het strategisch besef van de actuele toestand (een bostype), de wenselijke toestand (potentieel natuurlijke vegetatie) en de onwenselijke toestand (door verstoring verschuivend bostype). Een voorbeeld van een onwenselijke situatie is een elzenbroek dat door ontwatering in het groeiseizoen veranderd in elzenrijk essenbos of in een elzen-eikenbos. Een wenselijke toestand is een bostype terugzetten in een ontwikkelingsstatdium door lichtschachten in het bos te maken.

Als beheerder moet je ook schipperen met dat besef. Want je wilt de graslandvlinder behouden (dus maaien), je wilt de amfibieen en reptielen behouden (dus maaien, takkenrillen en lichtschachten maken), je wilt veel insecten en vogels hebben en houden (dus moet er licht in het bos vallen voor kruidenrijkdom, voor een landurig nectar-aanbod), je wilt je stinsenflora in stand houden (dus moet je daar geen houtsnippers op de paden leggen), enz., enz.

Zo zijn er prachtige theorien over materiaal om paden mee op te hogen. Ze klinken simpel en zijn het ook: zand in de zon, snippers in de schaduw. Zand is voedselarm en verteert niet. Snippers zijn voedselrijk en verteren meestal binnen 1-2 jaar, en geven een bom meststoffen af; vooral pal in de zon verloopt dat verteringsproces heel snel.. Snippers leggen betekent de bodem verrijken.
In elzenbroek en in wilgenbroek is de bodem van nature voedselrijk. Extra snippers vormen geen probleem, maar in essen-iepenbos is de bodem veel voedselarmer, en bijmesting door snippers leidt tot het verdwijnen van de gewenste flora

(en paddenstoelen).

Snipperpaden leg je aan tussen stammetjes die je gebruikt als stoepranden. Zo voorkom je dat de snippers weg spatten in de berm en het pad steeds breder wordt ten koste van de boszoom (de kruidenrijke vegetatie). Zand daarentegen leg je alleen tussen stammetjes als het door het hoogteverschil niet anders kan. Liever nog zie je dat het zand deels wegspoelt tussen het gras en de kruiden in, en zo wordt vastgelegd. Dat kost meer zand, maar leidt tot leuke plantjes zoals beekpunge, hondsdraf en gewone wederik in de padkant.

Ook maaibeleid noodt tot het experimenteren met allerlei soorten gereedschap, seizoenen, en breedtes, mits je het maaisel volledig weg haalt (ongeacht wat het is: gras, braam of bomen).

De excursie ging vooral in op een schema van zoneringen: graszone, boszoom (kruidenrijke zone), de bosmantel en het eigenlijke bos. Voor veel mensen was het schema zelf al een eye-opener, maar het wordt nog interessanter als je het schema toepast op bosontwikkeling van een jong spontaan bos zoals voorkomt in Spoorzicht of in de Diemer Vijfhoek.
De eerste bomen kiemen in gras. Dat zijn pioniersoorten, lichtkiemers (els, berk, of wilg). Gaandeweg komen er steeds meer bomen bij, en ontstaat een zoneerbaar patroon. Zonder ingrepen groeit het bos door tot er geen grasland meer is. Het bos groeit zelf tot 20 meter ver door in de sloten. Op een bepaald moment is er dan alleen nog maar bos, geen bosmantel, geen boszoom, geen grasland over. En ondertussen komen de schaduwkiemers op (eik, es, iep). Als je die laat gaan, dan ga je een nieuw ontwikkelingsstadium in, van een donker bomenbos, waar flora alleen nog in de lente een kans maakt.

Dat wil je niet. Dus als beheerder trek je een streep: tot hier en niet verder. En dan gebeurt er iets geks. Het bos groeit over de mantel heen, en de mantel groeit over de boszoom heen, en zo ontstaat een bijna rechte muur. En dat wil je ook niet. Want in de boszoom en in de bosmantel leven de meeste dieren insecten, vogels, amfibieen en reptielen, zitten bijna allemaal daar. Dus ecologisch gezien, .moet je zo ingrijpen dat er voldoende ruimte over blijft voor zoom en mantel.

Over deze en andere theorien en beheer experimenten gaat een nieuwe KNNV-werkgroep die op dit moment in oprichting is. De Vegetatie van Nederland (Schaminee e.a., 5 delen), Bosgemeenschappen (Van der Werf), Levensgemeenschappen (Beije e.a.), en Beheer van Bosranden (Stortvelder e.a.) zijn enkele

van de boeken die veelvuldig geraadpleegd zijn. Bij de indieners van dit Werkgroepplan zitten mensen uit andere werkgroepen (insecten, planten, paddenstoelen). Met elke discipline zijn raakvlakken.

Jan Willem Wertheim

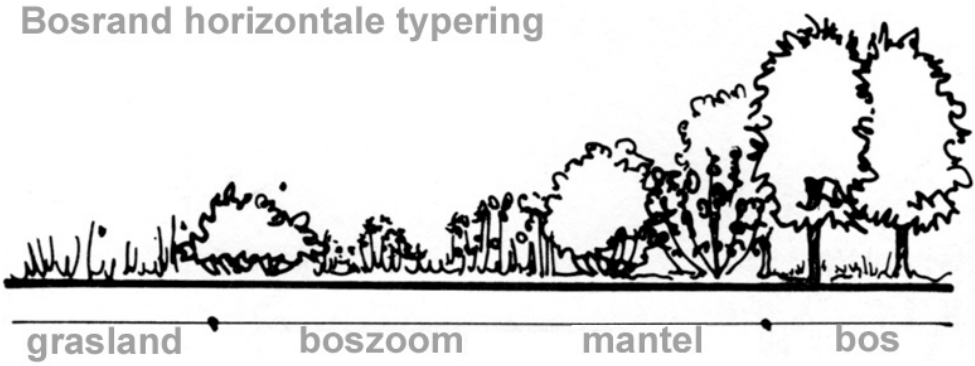

Met rekkelijken en preciezen naar de Langstraat

Als zomerbusexcursie was dit keer gekozen voor de Langstraat, waar we 1 dag voor de ingang van de zogenaamde zomer o.l.v. Peter Wetzels heen reden, natuurlijk met de bus van Groengrijs. Eric Jungen kwam trots met een nieuwe touringcar voorrijden. Deze bus rijdt, gesponsord door Shell als proef op een nieuw soort synthetische diesel, GTL-fuel, wat 33% minder vervuiling oplevert.
Over brede rivieren, zoals de Boven Merwede en de Bergse Maas ging het naar Noord-Brabant, waar we na een uur aanlegden bij bloemenboerderij De Langendam in Waspik.
In de enorme schuur met alle mogelijke materialen om bloemstukken te maken, stonden lange tafels met koffie en gebak op ons te wachten.
Na de koffie was er gelegenheid om een kijkje te nemen in de grote pluktuin, door één van de medewerkers Paradijs genoemd. Helaas hadden de bloemen te lijden gehad van de slechte weersomstandigheden, te koud en te droge wind, zodat lang nog niet alles bloeide.
KNNV-ers malen daar niet om, want die hebben net zo veel belangstelling voor wat naast de bloemperken staat, Spurrie, Weede, Boekweit.
In de perken bloeiden wel al de Brandende liefde, Vuurpijlen, Duizendschoon

en Pimpernel.
We zagen er ook Nagelkruid en Ruit, met een Lantaarntje.

Langstraat
De Langstraat, echt zo'n begrip uit de Aardrijkskunde van de lagere school. Daar had je leerlooierijen en schoenenindustrie. Daar kwamen we vandaag niet langs. Wel stond de bus klaar voor een Hooiperserij, om ons over een dijkje door Sprang-Capelle, met rechts naast ons laag gelegen boerderijen. In de sloten rood water, veroorzaakt door de ijzerhoudende grond.
Vroeger waren de percelen kletsnat door omvangrijke kwel vanuit de hoger gelegen zandgronden, maar ten behoeve van de landbouw werd in het verleden de grondwaterstand verlaagd.
Omdat dit ten koste ging van de weelderige plantengroei hebben landschapsbeheerders in het kader van natuurherstel in het natuurgebied Labbegat een meter grond afgegraven, waardoor de oude luister voor een deel is teruggekomen.
Het kenmerkende van natuurgebied de Langstraat is het slagenlandschap met lange smalle percelen omzoomd door elzenheggen. Hier in het Labbegat liggen 12 van die percelen, waarvan we er een aantal zouden gaan bekijken.
Al gauw werd de ene na de andere bijzondere plant bekeken, Moerasdroogbloem, Hennepnetel, Egelboterbloem, Ronde zonnedauw, Rode ogentroost, Geelgroene zegge. Herkenbaar doordat de mannelijke aar gesteeld is, was één van de weetjes die Peter Wetzels als lopende plantenencyclopedie ons bijbracht.
Moeraskartelblad, Padderus, Slangenwortel, Moerashertshooi, Tormentil, Waternavel, Borstelbies, Waterscheerling, Wateraardbei. De halve flora komt voorbij. Echt een excursie voor de fijnproevers. En dan heeft het gezelschap zich nog nauwelijks verplaatst. Als je dat wel gedaan zou hebben hadden we over een verend veenmostapijt, gezweefd, waarbij je het gevoel had de boel te vertrappen. Volgens de bordjes aan het begin was het verboden om je buiten de paden te begeven en Peter had daarom vooraf toestemming gevraagd de percelen te betreden. Het antwoord liet op zich wachten.

We zwermen uit
Terwijl de preciezen gebogen over alle natuurontdekkingen de namen noteerden, zwermden de rekkelijken, zij, die het stilstaan het al gauw te veel werd uit, om vast verder te lopen, te kijken naar jonge Tjiftjaffen, of met Christiane paddestoelen te zoeken en te vinden: Vuurzwammetje, een vuurrode wasplaat en Moerasveenklokje. Er fladderden ook witte minivlindertjes, Grasmotjes noemde iemand ze.

Andere landen
Op het volgende landje stond Dophei, Veenpluis en Wolfsklauw. Een strook is afgegraven om de kwetsbare planten, zoals de zonnedauw, die hier bloeide, nieuwe kansen te geven.
Op een ander landje zagen we Rietorchis, Koningsvaren en Grote wederik.
Over het pad wandelend werd de Kleine karekiet waargenomen, een Grasmus, Zwartkoppen.
Aan de overkant van een slootje zag Peter Snavelzegge; om die te plukken waadde hij zelfs door een sloot, die dieper bleek dan gedacht. Eén van de andere zeggen, dien we hier aantroffen is de Zwarte zegge.
In een sloot staat veel Knolrus.
Nog weer een ander slootje was begroeid met Kleine waterlelie, terwijl Schrijvertjes over het water kringelden.
Er werd een spinnenweb ontdekt boven een holletje, waarin een spin op zijn prooi zat te loeren. Iemand ving een Koraaljuffer.
Nog enkele bijzonderheden: bloeiende Kruipende moerasweegbree en bloeiend Blaasjeskruid. Die plant vangt onder water insecten.

Peter wist hier ook de Beenbreek te staan. We mochten dat landje slechts in ganzenpas betreden, om de planten niet te vertrappen. Daar stonden ze, een klein plukje en verder naar achteren ,een heel veld vol! . Ook zagen we hier de Welriekende nachtorchis.

Ondertussen
Evert Pellenkroft had inmiddels een Boomvalk ontdekt, bij een veenplas. Deze vogel eet graag libellen.
Verder werd daar een Roodborsttapuit, een Koekoek en een Grote bonte specht gezien.
Aan het eind van het gebied wacht een deel van de groep op de fanatiekelingen die er maar geen genoeg van kunnen krijgen. Bovendien moeten we onze tijd vol maken, voor we ons naar het pannekoekendiner kunnen begeven.
Overigens was het heerlijk om zo in de vrije natuur rond te kijken. De zon begon zelfs door te breken.

Achterom wandelde het gezelschap terug naar de bus, maar eerst liet Peter ons in een buitendijks niet ontwaterd landje nog wat bijzonders zien. Slechts enkele deelnemers mochten dat kwetsbare perceeltje betreden , om er Drijvende egelskop te plukken. Ook schubzegge stond er.

Wolfsklauw; foto Loes van der Feen

Drijvende Egelskop; foto Loes van der Feen

Borstelbies; foto Loes van der Feen

Beeld van de bloemenpluktuin; foto Loes van der Feen

Vogelkijkhut
We konden nog wel even naar Den Dullaert, 1 km lopen naar een vogelkijkhut. Helaas was daar niks te zien, maar wel op het veld erheen: in of bij de sloten Watereppe, Zwanenbloem (en een paartje Knobbelzwanen met 5 jongen), Pijlstaart, Egelskop, Valeriaan en Scherpe zegge.
Op een weiland verderop Canadese ganzen met jongen.

Tot slot
We eindigden de excursie met de traditionele pannenkoek. Over smalle weggetjes, die Peter had uitgezocht, laveerde Eric ons naar Den Hout. We 'kropen' over de Dordrechtse weg, kinderhoofdjes en bovendien nog verkeersdrempels.., links af over de Eindseweg, echt in de middle of nowhere verrees ineens een enorme speeltuin met pannekoekenrestaurant voor ons, Hèt Pannekoeckershuis. Een enorm restaurant met honderden gezinnen met kinderen aan lange tafels. Via enkele sluipdoorgangen en een trap naar beneden (je kon ook de glijbaan nemen) kwamen we in een andere zaal met weer vele gezinnen met kinderen. Daar waren twee tafels voor ons gereserveerd.
We vreesden wel een tijdje te moeten wachten op ons eten, maar in no time had iedereen een drankje en een heerlijke pannenkoek. Onze favoriet spek gember was er ook!

We konden terugkijken op een heerlijk e excursie, waarvoor Peter en Eric dan ook een verdiend applaus kregen in de bus terug.

Frans van der Feen

Excursie- en lezingenprogramma KNNV- afdeling Amsterdam 3e kwartaal en 4e kwartaal 2015

LET OP:
De **KNNV-lezingen** en **vergaderingen** vinden plaats in de kantine van de **Groenvoorziening** van **Gedenkpark (begraafplaats) De Nieuwe Ooster (DNO),**
Ingang Rozenburglaan 5, 1097 GA Amsterdam (dus geen Kruislaan!)
Vanaf de ingang Rozenlaan (achter het hek kan worden geparkeerd) is het ca. 5 minuten lopen naar de kantine.
Vanaf halte Kruislaan/Middenweg tram 9 en bus 15 is het 10-15 minuten lopen.
Vanaf halte Zaaiersweg bus 41 is het 5-7 minuten lopen.
Wij mogen 's avonds van ca. 19.30 uur tot 22.30 uur van deze ruimte gebruik

maken voor lezingen en vergaderingen. **Tussen 19.30 en 20.00 uur is het hek geopend, tenzij anders bij de beschrijving van de lezingen is aangegeven. Om 20.00 uur wordt het toegangshek van DNO gesloten!**

Openbaar vervoer: dienstregelingen veranderen per seizoen! Ga tijdig van huis, er kan 10 minuten verschil in de vertrektijd zitten. In het weekend verandert het nummer van de bus hier en daar, kijk even op de bushalte hoe het in elkaar zit. Bij twijfel: bel het openbaar vervoer (0900 9292, € 0.70 per minuut), internet: **www.9292ov.nl**
Alle excursies, lezingen, cursussen, verslagen, foto's en de waarnemingen staan ook op de website van de afdeling, internet: www.knnv.nl/amsterdam
Afkortingen opstappunten:
AS Amstelstation, **CS** is Amsterdam-Centraal Station, **DD** is station Duivendrecht, **SD** is Amsterdam-Sloterdijk, **WTC** is station WTC, parkeerterrein ABN/AMRO.
Hoe bent u verzekerd?
Van verschillende zijden is ons gevraagd of je tijdens een KNNV-activiteit, zoals een excursie, verzekerd bent. Wij hebben dat nagevraagd bij het hoofdbestuur. Daarop kregen wij een uitgebreid antwoord. De essentie zullen we hieronder weergeven.
Landelijk heeft de KNNV een WA-verzekering (wettelijke aansprakelijkheid) afgesloten. Deze geldt alleen voor KNNV-leden tijdens KNNV-activiteiten. Donateurs en introducés zijn dus niet verzekerd. Ook de reis van huis naar de KNNV-activiteit en terug is niet verzekerd. Het is dus van belang zelf voor een goede WA- verzekering te zorgen. De KNNV-verzekering is vooral een vangnet, voor als de eigen verzekering ontbreekt, of niet toereikend is.
Klaas Kaag, KNNV afd. Den Helder, overgenomen uit Op de Kop 2005, nr. 3.

Thijssejaar

Dit jaar is het 150 jaar geleden dat Jakobus Pieter Thijsse werd geboren (Maastricht 25 juli 1865 – Bloemendaal 8 januari 1945). Daarom is 2015 het Thijssejaar. Thijsse woonde en werkte als onderwijzer vele jaren in Amsterdam en was in 1901 een van de oprichters van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, de huidige KNNV, vereniging voor veldbiologie.
Om bij zijn 150 geboortejaar stil te staan zijn er in 2015 een aantal KNNV-activiteiten waarin speciaal aandacht wordt geschonken aan Ko Thijsse, die zich later wat deftiger Jac.P. ging noemen. Deze activiteiten zijn met het ex libris 'Onbekommerd' van Thijsse herkenbaar gemaakt.

Onbekommerd; het levensmotto van Jac. P. Thijsse. Vijf zingende spreeuwen in een boomtop staan centraal in het door op het door B. W. Wierink ontworpen ex libris. Geen ijsvogel, slechtvalk of nachtengaal maar vijf spreeuwen in een kale gure wilg (?). De katjes nog in de knop en de spreeuwen die zich niets aantrekken van weer en wind maar lustig zingen zonder zich ergens om te bekommeren. De lente, het begin van alles, wordt hier door de spreeuwen onbekommerd ingeluid. Waarschijnlijk herkende Thijsse zich zodanig in hen en hun zanggedrag of sprak het hem zo aan dat hij het in zijn ex libris opnam.

Wil je meer weten over leven en werken van Jac. P. Thijsse lees dan “Jac.P. Tijsse, een biografie”, van Sietzo Dijkhuizen, De Arbeiderspers 2005, 295 pp., zw/wit foto’s – interessant en vlot leesbaar geschreven.

Een woens-, donder- en/of vrijdagmiddag in augustus / september 2015 Bezoek Hortus Botaniscus in de Plantage, waar we de bloeiende Victoria amazonica gaan bekijken o.l.v. Arend Wakker.
De bloem van deze exotische tropische waterplant uit Zuid-Amerika met de grootste drijvende bladeren bloeit twee dagen in de avond, de eerste keer roze, de tweede keer wit van kleur.
In een bezoek aan de bloeiende Victoria amazonica is voorzien. Aangezien de Victoria een nogal wispelturige dame is, kan het bezoek slechts kort tevoren geregeld worden.
Volg daartoe de KNNV Nieuwsbrief en de website van de KNNV afd. Amsterdam, www.knnv.nl/amsterdam.

Vrijdag 14 augustus 2015 Bezoek aan de gemeentelijke heemplantenkwekerij De Braak, o.l.v. Hein Koningen en Ria Simon.
Deze kleine kwekerij is gelegen in de noord-west hoek van het heempark De Braak te Amstelveen. Niet alleen worden er wilde planten gekweekt voor de heemparken en het heemgroen in Amstelveen maar er zijn allerlei leefsituaties/habitats aangelegd voor wilde planten, zoals kalkrijke steen- en puinbedden, plantenmuur, natte situaties, schalen met micro-milieus, sortimentsbedden en een kruidenhoek met ‘historische’ gewassen.
Er zijn vele bijzondere en zeldzame plantensoorten te zien.
Desgewenst bezoeken we daarna het heempark De Braak, het oudste heempark van Amstelveen en sinds 2011 Rijksmonument.
Verzamelen : 14.00 uur hoek Amsterdamseweg / hoek Pr. Bernhardlaan te Amstelveen.
Bus : Connexxion lijnen 170 en 172 vanaf Amsterdam CS, uitstappen halte Graaf

Florislaan, Amstelveen. Vandaar Amsterdamseweg vervolgen (dus rechtsaf, spoorlijnt over), ca. 10 min. lopen naar de Bernhardlaan.

Vrijdag 14 t/m zondag 16 augustus 2015 Het zoogdieren-vissen-weekend
Na een leerzaam en gezellig weekend vorig jaar op Wieringen met de vleermuisvrijwilligers en de vrijwilligers van de werkgroep Vissen, Amfibieën en Reptielen (VAR) hebben we besloten dit jaar naar het prachtige Gooi te gaan. We overnachten in het Vakantiehuis Amsterdam Zuid. Dit huis ligt midden in de bossen nabij Oud-Valkenveen. Het Gooi is rijk aan verschillende biotooptypen: bos, heide, water, weiland en is daarom een razend interessante onderzoekslocatie. Hier willen we de zogenaamde 'witte vlekken' inventariseren en kennis opdoen van de voorkomende soorten. De nadruk ligt op vleermuizen en vissen maar we kijken ook naar andere zoogdieren, reptielen, amfibieën, vogels, kreeften, nachtvlinders etc.
Op het menu;
- het waarnemen van zeker tien soorten vleermuizen,
- het vangen van zeker vijf soorten muizen (misschien zelfs inclusief de waterspitsmuis),
- het waarnemen van boommarters, dassen en het vinden van burchten,
- het vangen van zeker elf soorten vissen,
- het mogelijk zien van vier soorten reptielen en tien soorten amfibieën,
- en alles wat verder ons netvlies en/of trommelvlies bereikt (uilen, nachtvlinders, eekhoorns, planten…..).

Opgave was voor 1 juni en het aantal beschikbare plekken is geheel volgeboekt (ook in het Vakantiehuis).
Locatie: Vakantiehuis Amsterdam Zuid, Naarden
Kosten: €70,- (incl. eten, drinken, verblijf en excursies). Wanneer er geen gebruik wordt gemaakt van de overnachting bedragen de kosten €25,- (incl. eten, drinken). Vervoer is exclusief.
Info hierover bij Carola van den Tempel: c.vandentempel@landschapnoordholland.nl
Let op: terugbetaling na annulering was na 1 juni niet meer mogelijk.

Dinsdag 8 september 2015Excursie buitenplaats Beeckestijn o.l.v. Ria Simon.
We gaan naar de buitenplaats Beeckestijn in Velsen. Enige jaren geleden in oude luister hersteld met kruidentuin, boomgaard, vijver, tuinbeelden en vele oude bomen. Soms is er ook nog een expositie (in huis of koetsgebouw) te bezoeken.
Een mooi wandelgebied voor een volle dagexcursie, dus eten, drinken en kijker meenemen.
Vertrek bus : lijn 82 (ri IJmuiden) vanaf busstation Elandsgracht (nieuwe naam, v/h Marnixstraat), Amsterdam, van 9.52 uur. Uitstappen halte Parkweg in Velsen. Aldaar

verzamelen (is plm. 10.30 u) en gezamenlijk lopen naar Beeckestijn.

Donderdag 10 september 2015 Vleermuisexcursie naar de Nieuwe Oosterbegraafplaats o.l.v. Fons Bongers
Van de circa duizend vleermuissoorten op de wereld komen er zo'n vijftien voor in Nederland en in en bij Amsterdam negen. Op donderdag 10 september om 21.00 uur verzamelen we bij De Nieuwe Ooster, ingang Rozenburglaan 5. Vandaar gaan we te voet het terrein in. We hebben batdetectoren bij ons waarmee we de sonargeluiden van vleermuizen voor het menselijke oor hoorbaar kunnen maken. Op de detectoren kunnen we de door de vleermuizen gebruikte frequenties aflezen en samen met het geluid dat we horen, bepalen om welke soorten vleermuizen het gaat. De Nieuwe Ooster is een goed jachtgebied voor gewone dwergvleermuizen en laatvliegers. Hopelijk horen en zien we ze!! Neem s.v.p. warme avondkleding mee.
Mocht het een regenachtige avond zijn: bel dan gerust naar 06-123 75 213 om te horen of de excursie doorgaat.

Zaterdag 12 september 2015 Vaarvisexcursie werkgroep Vissen, Amfibieën & Reptielen naar de Botshol o.l.v. Kees Dekker, Edo Goverse & Geert Timmermans
Werkgroep Vissen, Amfibieën & Reptielen, RAVON Utrecht en leden van de IVN Ronde Venen slaan de handen ineen om de Botshol van binnenuit te onderzoeken op de soortgroepen vissen, amfibieën en reptielen. Het gevarieerde Natura 2000-gebied bestaat uit grote plassen, smalle slootjes, rietland en moerasbos. Voor het gebied zijn bittervoorn, kleine modderkruiper en rivierdonderpad mede aangemeld als doelsoort!
Maar (waar) komen deze voor? Verder zijn enkele waarnemingen bekend van heikikker en is er altijd kans op ringslang. Natuurmonumenten is bereid een boot ter beschikking te stellen waarmee de groep naar verschillende inventarisatieplekken kan varen.

Start excursie 10.00 uur. Startpunt is de werkschuur van Natuurmonumenten: Botsholsedijk tussen nr. 30 en 32, 3646 AB, Waverveen. Meebrengen: schepnet. Deelnemers dienen zich met naam en telefoonnummer per e-mail e.goverse@uva.nl aan te melden.
Er is plaats voor maximaal 20 deelnemers!

Zondag 13 september 2015 Busexcursie Vogels in Noord-Holland o.l.v. Jan Timmer

Vandaag zullen we een bezoek brengen aan de Hondsbossche Zeewering bij Petten. Hier is het afgelopen jaar, in het kader van de kustversterking, een enorme hoeveelheid zand opgespoten, waardoor er daar een nieuw duingebied is ontstaan. Bij Petten is hier een mooi uitzichtpunt over zee gecreëerd. Hier maken we een kans, als de wind goed staat, om bijzondere zeevogels als Pijlstormvogels en Jagers te zien.

Ook bij Callantsoog en nog een paar andere plaatsen zijn er recentelijk vrij drastische kustverdedigingswerken uitgevoerd. Als compensatie voor het verlies van de natuur van dit alles, is er een aantal nieuwe natuurgebieden aangelegd en andere hersteld en uitgebreid, zoals de Uitlandse polder en de Nollen van Abbestede. Van beide gebieden is de bovenlaag verwijderd en wordt er verschraald. Waarschijnlijk zullen we een bezoek brengen aan beide nieuwe natuurgebieden.

De laatste jaren wordt het steeds meer gewoonte om bollenvelden ter bestrijding van ziektekiemen na het oogsten tijdelijk onder water te zetten. Dit trekt in toenemende mate vogels aan. We gaan een paar van deze gebieden bekijken.

In de middag brengen we een bezoek aan de waddenkust bij Den Oever. Als we aankomen wordt het net hoogwater en verzamelen alle wadvogels zich op de plekken die zojuist ondergelopen (zogenaamde HVP´s (Hoogwatervluchtplaatsen). De vogels kunnen we dan goed vanaf de dijk bekijken.

De precieze route is nog niet bekend en hangt mede van het weer af.

Om 17.00 uur gaan we traditioneel pannenkoeken eten. De locatie is echter nog niet bekend.

Opstappen en vertrek **(deze tijden zijn precies !)** :

-8.00 uur station Amsterdam Zuid/WTC, op de Strawinskylaan waar de stadsbussen staan/stoppen.

-8.15 uur bij station Sloterdijk, Hanedastraat 2, tegenover Crystal Tower.

Zorg dat u er op tijd bent (in een noodgeval kunt u bellen 06-10893577 of 06-23165799).

De kosten zijn € 35,-- en voor niet-leden introducés € 40,--.

Aanmelden voor deelname : graag uw bijzondere aandacht i.v.m. een wat afwijkende gang van zaken:

Bij Lida den Ouden, tel. 020.6412761 / email : lida.denouden@hetnet.nl **t/m 4 september, vanaf 5 september** bij Paul van Deursen, tel. 020.6855047 / 06.23165799 / email : ledenadministratie@amsterdam.knnv.nl

De aanmelding is pas definitief na ontvangst van de deelneemprijs : over te maken op ING-rekening IBAN No. : NL91 INGB 0003506096, t.n.v. KNNV-A'dam,

onder vermelding van ‘busexcursie 13-9-2015’. Voor de late beslissers is er de mogelijkheid
om in de bus te betalen **in overleg met Paul van Deursen.**

Zondag 13 september 2015 Excursie Volgermeerpolder o.l.v. Peter Wetzels
Volle dag-excursie10.00-16.00 uur: geen horecagelegenheid (!).
De voormalige gifbelt Volgermeerpolder is vakkundig ingepakt en afgedekt met plastic en zand. Het terrein is vormgegeven als een reeks sawa’s: natte minipolders. De hoop is dat op den duur hoogveen zal ontwikkelen. Vooralsnog zijn er pioniersoorten van natte kale mineraalrijke grond verschenen zoals zeeaster, rode ogentroost, moerasandijvie en goudknopje.
Verzamelen: 10.00 uur bij de ingang aan de Galgouw. Er is ter plekke geen parkeergelegenheid, maar dat kan in het aanliggende dorp Broek in Waterland.
Coördinaten 128.35-493.15.
Nadere inlichtingen over de excursie en voor het maken van afspraken: email: floronamsterdam@gmail.com

Zondag 27 september 2015 Fietsexcursie Amsterdam, FLORON District 14 & Plantenwerkgroep KNNV Amsterdam o.l.v. Peter Wetzels
In Amsterdam 11.00-16.00 uur, gaan we op de fiets langs bekende vindplaatsen van bijzondere soorten. Ook gaan we leuke zomer- en najaarsvondsten van 2015 bezoeken. Omdat de onkruidbestrijding roet in het eten kan gooien, wordt de route een paar dagen van te voren bepaald. De tocht begint op het Centraal Station. Kom je van buiten Amsterdam dan is fiets meenemen in de trein de eenvoudigste en goedkoopste optie. Fietsen zijn te huur op het station maar houd er rekening mee dat dit soms enige tijd kost. Aanmelding is verplicht !!
Verzamelen: 11.00 uur, voor de Openbare Bibliotheek Oosterdokskade 143 ten oosten van het Centraal Station Coördinaten: 122.40-487.63
Voor het aanmelden en nadere informatie: email: floronamsterdam@gmail.com

Zaterdag 3 oktober 2015 Paddenstoelenexcursie Lange Bretten, Amsterdam o.l.v. Christiane Baethcke
Verzamelen 11.00 uur parkeerplaats voor de stadsdeelwerf (Seineweg 1). In dit gebied langs de Haarlemmervaart heb ik al veel paddenstoelen gevonden, bijv. amanieten, gordijnzwammen, schijnridderzwammen, stuifzwammen en ook bekerzwammen. Duur: afhankelijk van het aantal waarnemingen/vondsten 2 á 3 uur Parkeren is er gratis. Bus 61 en Bus 69 komen er vanaf Station Sloterdijk, Halte Seineweg.
Let op: alle paddenstoelenexcursies zijn OPBEL excursies. Dat wil dat zeggen,

dat deelnemers de excursieleider Christiane Baethcke (06-13580780) de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen om zich aan te melden. Onder slechte omstandigheden (droogte of zeer slecht weer) kan de excursieleider besluiten om de excursie niet te laten plaatsvinden of naar een ander gebied te verplaatsen.

Zaterdag 10 oktober 2015 Extra ledenvergadering en lezing De biogeografie van Madagaskar door Arend Wakker
Het bestuur houdt op 10 oktober aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30 uur een extra ledenvergadering. Het bestuur verzoekt de leden om Christiane Baethcke tot volledig bestuurslid te kiezen en te installeren.
Na de extra ledenvergadering houdt Arend Wakker een lezing over de biogeografie van Madagaskar
De biogeografie van Madagaskar.
Madagaskar kennen de meesten slechts van natuurdocumentaires over de vreemde en ongewone natuur daar. In de lezing wordt onderzocht waar de natuur op Madagaskar vandaan komt. Hoe zijn al die organismen daar terecht gekomen, of zijn ze relicten van het oude Gondwana? En hoe zat het ook al weer met Gondwana? Rond deze vragen zijn juist met betrekking tot Madagaskar recentelijk nieuwe ideeën ontstaan over lange afstandsverspreiding van dieren en planten.

Zaterdag 17 oktober 2015Paddenstoelenexcursie Watergraafsmeer, Radioweg en omgeving o.l.v. Christiane Baethcke
Verzamelen 11.00 uur einde parkeerplaats op de Radioweg bij de Jaap Eden baan. Dit laantje is vorig jaar door de KNNV ontdekt als paddenstoelenparadijs. Het hoort tot het Ecolint en door de afvoer van maaisel groeien er veel mycorrhizavormers, die anders in Amsterdam zeldzaam zijn. Wij hebben er al Purperen gordijnzwammen, Heksenboleet in grote getale en heel veel Vliegenzwammen waargenomen. Parkeren kost 10 cent per uur. Bereikbaar met tram 9 en verschillende bussen uitstappen halte Kruislaan, 5 minuten lopen. Trein is mogelijk vanaf Centraal naar station Science Park, looptijd 5 minuten. Duur: afhankelijk van het aantal waarnemingen/vondsten 2 á 3 uur.
Let op: alle paddenstoelenexcursies zijn OPBEL excursies. Dat wil dat zeggen, dat deelnemers de excursieleider Christiane Baethcke (06-13580780) de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen om zich aan te melden. Onder slechte omstandigheden (droogte of zeer slecht weer) kan de excursieleider besluiten om de excursie niet te laten plaatsvinden of naar een ander gebied te verplaatsen.

Zaterdag 24 oktober 2015 xcursie landgoed Elswout o.l.v. Ria Simon
In alle jaargetijden is dit fraaie landgoed de moeite van het bezoeken waard. We maken een herfstwandeling en kijken naar paddestoelen,vogels, herfstkleuren van bomen en struiken.Vertrek trein : Amsterdam CS 9.49 uur, A'dam Sloterdijk 9.54 u, naar station Overveen. Hier uitstappen (plm. 10.15 u) waar we op het perron verzamelen. Het betreft een hele dagexcursie.

Donderdag 12 november 2015 Herfstwandeling Amsterdamse Bos o.l.v. Ria Simon
Ieder jaar maken we omstreeks deze tijd in Het Bos een wandeling en vinden dan meestal wel 30 soorten paddestoelen. Verder kijken we naar alles wat we tegenkomen. Het bereft een halve dagexcursie. Verzamelen : 10.30 uur bij de KNNV-iep vóór bezoekerscentrum De Boswinkel (v/h De Molshoop), Van Nijenrodeweg (in Het Bos), Amsterdam. Te bereiken met buslijnen 170 en 172 Connexxion.

Zaterdag 14 november 2015 Lezing over de grondgaaien verzorgd door Piet Veel Plaats: Kantine DNO, aanvang 20.00 uur.
Grondgaaien zijn vertegenwoordigers uit de kraaienfamilie van het geslacht Podoces. Het zijn vogels die hun leven - zoals de naam al doet vermoeden - grotendeels op de grond doorbrengen en die zelden het luchtruim kiezen. Er zijn vier soorten, die allen in verlaten Centraal Aziatische woestijnlandschappen leven en genoemd zijn naar hun 19e eeuwse ontdekkers. Grondgaaien leven in de zoutsteppen van Iran, de Hongersteppe in Kazachstan, de Gobiwoestijn in Mongolië en de Taklamakan-woestijn in Chinees Turkestan. Ze leven dus in extreme land schappen. Toen in 2000 Harm Botman, Fred Koning, Theo Bakker en Piet Veel deze vogels in Kazachstan tegenkwamen vatten zij het plan op om ook de andere soorten op te zoeken: het Groot GrondGaaien Genootschap (GGGG) was geboren. Piet Veel doet in zijn lezing verslag van deze reizen en laat de imposante landschappen zien en hoe mensen hierin weten te bestaan. Uiteraard komt de natuur ook aan bod, al was het maar door een enkele foto van een grondgaai.

Zaterdag 12 december 2015 Lezing over het leven van de Amsterdamse natuuronderzoeker J. Walters (1926-2009) door Martin Melchers Plaats: Kantine DNO, aanvang 20.00 uur.
Jacob Walters was een van de meest productieve veldonderzoekers van de natuur in Amsterdam, gedurende meer dan zestig jaar. Van1948 tot 2003 heeft hij ruim 140 grotere en kleinere publicaties over de broedvogels en enige over planten in verschillende studieterreinen in Amsterdam-West en de Amsterdamse Waterleidingduinen het licht doen zien. Omdat hij zijn diverse onderzoekingen

nauwgezet heeft gedocumenteerd zijn deze publicaties en zijn omvangrijke archief een rijke bron van langjarige populatie-gegevens, en een toonbeeld van gedisciplineerde studiemethoden en degelijke verslaglegging. Naast gebiedsinventarisaties deed Walters in zijn latere jaren veel broedbiologisch onderzoek, met name van plevieren. Hij was actief als vogelringer en vogelfotograaf en karteerde ook nog planten.
Kortom, een uiterst veelzijdig natuurmens en een buitengewoon ijverig veldornitholoog. Aan de hand van nagelaten dagboeken en diamateriaal zal Martin ons meenemen in rijke natuurleven van J. Walters.

Vooraankondiging Güzelçamli

Het ligt in het voornemen om volgend jaar April een reis naar te organiseren. Het dorp Güzelçamlii ligt in West-Turkije aan de Egeïsche zee. Ongeveer halverwege Izmir en Bodrum, tegen het Samsun Dilek nationaal park aan. Dit park bestaat voornamelijk uit een bergachtig bebost schiereiland. Er broedt een aantal bijzondere vogels in dit gebied, zoals onder andere: havikarend, eleonora's valk, bruinkeelortolaan, de zeldzame smyrna gors en de turkse boomklever. Op het gebied van zoogdieren is het bijzonder omdat er een kolonie monniksrobben voorkomt. Het schiereiland is geologisch divers van opbouw. Hierdoor is ook de flora divers en rijk en een flink aantal mediterrane vegetatietypen zijn er dan ook vertegenwoordigd. Het noordelijk deel van het park heeft, naast naaldbossen, bossen met laurier en kastanje. De zuidhellingen zijn droog en kaal. In het park komt onder meer het pas in 1980 beschreven bosvogeltje Cephalantera kotschyana voor.
Ten zuiden van dit gebied liggen de delta van de grote Menderes en het Bafa meer, bijzondere en uitgestrekte vogelgebieden, met onder meer roze en kroeskop pelikaan, dwergaalscholver, sporenkievit en grote hoeveelheden reigers en doortrekkende steltlopers.
Ten noorden van Güzelçamli ligt, net voorbij het toeristengebied Kusadasi, de antieke stad Efese. Behalve indrukwekkende bebouwing van voor de jaartelling zijn hier rotsklever en met een beetje geluk buidelmees waar te nemen.
We zijn van plan dit te organiseren van 23 tot 30 april 2016. De kosten zullen we zo laag mogelijk proberen te houden. we streven naar 750 € inclusief maaltijden. We overnachten in vakantiehuisjes in het dorpje Güzelçamli zelf. Meer informatie kunt u verwachten in het volgend Blaadje.

Jan Timmer

KNNV, afdeling Amsterdam (opgericht 26 januari 1901)

De afdeling Amsterdam van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is de oudste veldbiologische vereniging van Nederland.

De afdeling Amsterdam (www.knnv.nl/amsterdam) heeft als doelen: natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming en heeft vier werkgroepen op het gebied van planten, paddenstoelen, insecten en vissen, amfibieën en reptielen. Dat wil niet zeggen dat er geen belangstelling is voor zoogdieren, bomen, heesters of beerdiertjes. Sommige leden beschikken over veel, andere over weinig kennis van de natuur. Allen zijn verenigd door hun nieuwsgierigheid en belangstelling voor de natuur.

De afdeling organiseert verschillende activiteiten zoals lezingen, cursussen, inventarisaties, hele- of halve dagexcursies naar 'groene' gebieden in en om Amsterdam en busexcursies naar natuurgebieden in bijvoorbeeld Friesland of Limburg.

Per jaar ontvangen de leden vier keer 'Blaadje', het blad van de afdeling Amsterdam en viermaal 'Natura', het landelijke KNNV-blad. De afdelingsleden kunnen gebruik maken van de faciliteiten van de landelijke KNNV (www.knnv.nl) zoals landelijke werkgroepen, mee doen aan natuurreizen en natuurkampen in binnen- en buitenland en hebben korting op de boeken van de KNNV-uitgeverij.

IK MELD MIJ AAN ALS LID VAN DE KNNV, AFDELING AMSTERDAM
lidmaatschap:lid / huisgenoot (doorhalen wat niet van toepassing is)

naam	m/v
geboortedatum	
adres	
postcode & woonplaats	
telefoonnummer	
E-mail	

Voor een lidmaatschap betaalt u €32,50 per jaar. Een Huisgenootlid betaalt €12,50 per jaar. Jeugdlidmaatschap tot 26 jaar : €17,50 per jaar. IBAN No: NL91 INGB 0003506096, t.n.v. KNNV-
Amsterdam

Het lidmaatschap van de KNNV, afdeling Amsterdam houdt tevens het lidmaatschap in van de landelijke KNNV. U krijgt daardoor mede een abonnement op het blad Natura.
datum ..... handtekening .....
Opsturen aan: Paul van Deursen, Wittenburgerkade 74 1018 LK Amsterdam 020 6855047

U kunt natuurlijk ook lid worden via de website: www.knnv.nl/amsterdam/

DRUKWERK

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

postnl

AFZENDER
LEDENADMINISTRATIE KNNV-AMSTERDAM
Wittenburgerkade 74
1018 LK AMSTERDAM